
**ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΑ ΚΑΣΤΡΟΠΛΗΚΤΑ
ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΧΟΥΜΑ
ΝΑΝΣΥ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΕΙΡΗΝΗ ΜΙΧΑ
ΚΩΣΤΑΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

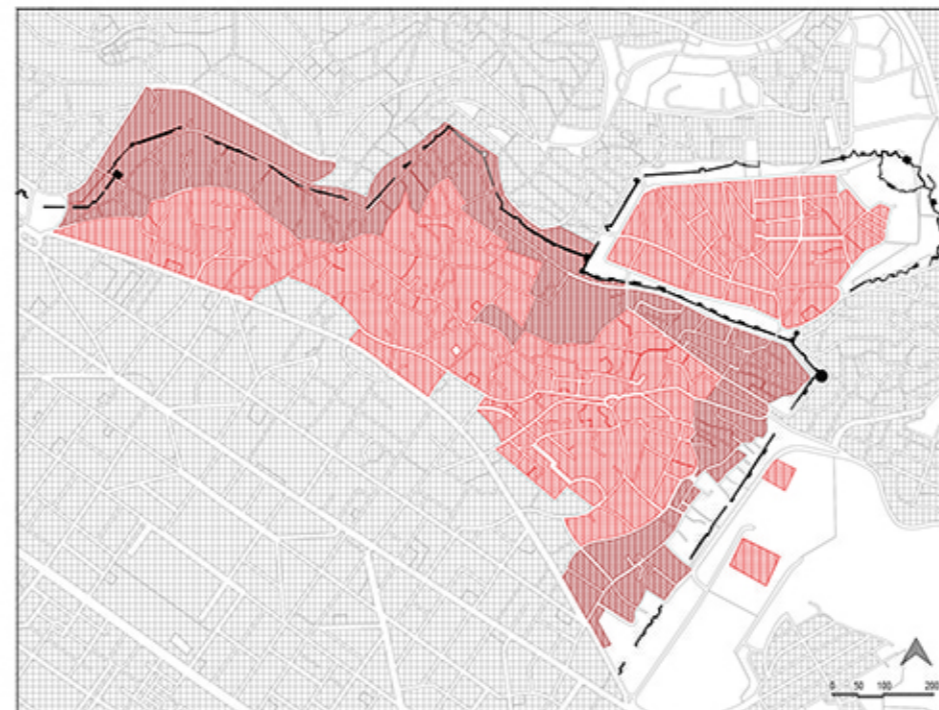

04	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ
05	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
07	ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
09	ΟΔΟΣ ΕΠΤΑΠΥΡΓΙΟΥ
13	ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ
14	ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
15	ΠΑΝΕΛΟ
17	ΣΕΝΑΡΙΟ
19	ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
20	MASTERPLAN
21	1:500
25	1:200
31	Κ0
34	Κ123
39	ΚΝ
43	ΑΓΟΡΑ

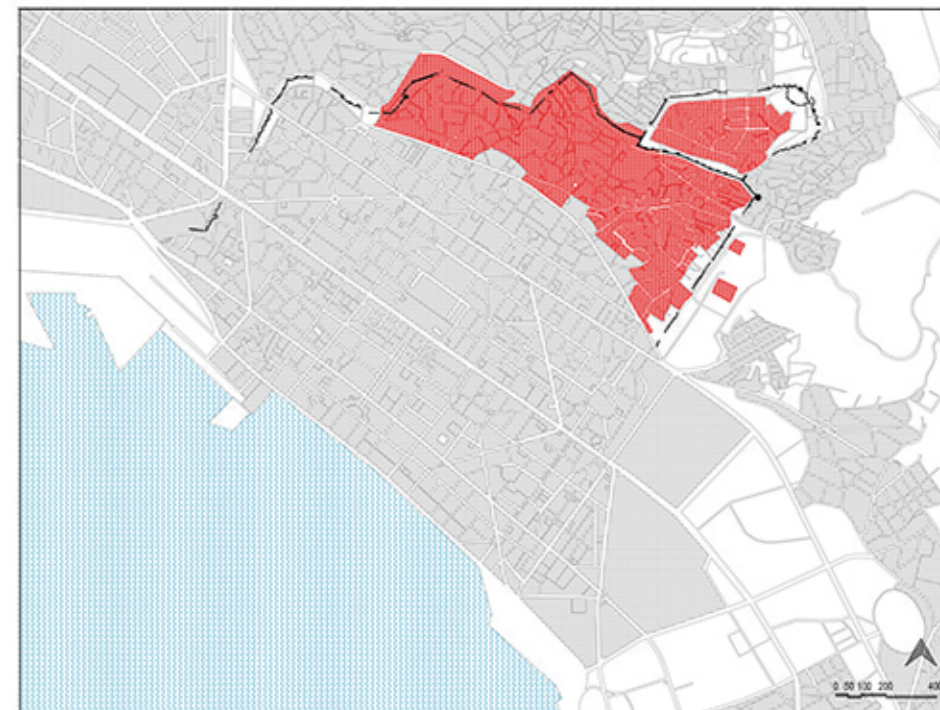

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα «Πρακτικές Καθημερινότητας στα Καστρόπληκτα στη Θεσσαλονίκη» αφορά ένα σενάριο κατοίκησης στον προσφυγικό οικισμό των καστροπλήκτων, δηλαδή των πληγέντων από τα κάστρα, στα βόρεια τείχη της Θεσσαλονίκης. Ο χαρακτηρισμός καστρόπλη κτοι μπορεί να μας δημιουργεί μία απορία, για αυτό και θα επιστρέψουμε σε αυτόν στη συνέχεια.

Παράλληλα με αυτά που έχουν καταγραφεί ως σήμερα, η ανάλυση και η προσέγγιση της περιοχής βασίζονται τόσο σε δικές μας παρατηρήσεις, όσο και σε κουβέντες που κάναμε με τους κατοίκους, για αυτό και αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις, τις κουβέντες που κάναμε μαζί τους, μας συντροφεύουν σε όλη την πορεία της εργασίας.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ | ΑΝΩ ΠΟΛΗ

ΑΝΩ ΠΟΛΗ | ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η πρότασή μας τοποθετείται στην Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης, η οποία συνορεύει τόσο με το κέντρο της πόλης, όσο και με τον δήμο Συκεών και τον οικισμό της Ακροπόλεως. Πιο συγκεκριμένα, ο πρώην προσφυγικός οικισμός που μελετάμε αναπτύσσεται στη ζώνη που ορίζεται από τα βυζαντινά τείχη και τα υπολείμματα των τειχών.

ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '60 ΚΑΙ ΤΟΥ '70
ΗΘΕΛΑΝ ΝΑ ΤΑ ΓΚΡΕΜΙΣΟΥΝ ΑΥΤΑ ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ, ΟΛΑ ΑΠΟ
ΕΔΩ ΟΠΩΣ ΒΛΕΠΕΤΕ. ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΑΔΕΙΞΟΥΝ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ,
ΓΙΑ ΑΥΤΟ ΤΟΥΣ ΛΕΝΕ ΚΑΙ ΚΑΣΤΡΟΠΛΗΚΤΟΥΣ, ΟΝΟΜΑ-
ΣΑΝ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΔΩ, ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

380-

380
Δημιουργούνται τα τείχη, ως έχουν σήμερα, από το Θεοδοσίο Α'.

Ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδος
Η Άνω Πόλη δεν κατοικείται.

Βυζαντινή περίοδος
Το μεγαλύτερο τμήμα της Άνω Πόλης είναι ακατοίκητο. Δεν παρέχει καμία ασφάλεια στη διάρκεια κάποιας επιδρομής και παραμένει αδειο, ώστε να υπάρχει ευχέρεια σε περίπτωση μάχης γύρω από τα τείχη.

1430-

1430-
Μετά την κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τα τούρκικα στρατεύματα, μειώνεται ο πληθυσμός της. Ο Μουράτ Β' ενθαρρύνει την επάνοδο του ελληνικού πληθυσμού και διατάζει την μετοίκηση εκεί τούρκικων οικογενειών από τις γύρω περιοχές. Κατοικείται για πρώτη φορά το βόρειο τμήμα.

1650-
Ο πληθυσμός της Άνω Πόλης αυξάνεται ιδιαίτερα, εξαιτίας της ομαδικής μετοίκησης εκεί των Ντονμέδων Τούρκων.

1878
Εγκαθίστανται στην περιοχή Τούρκοι πρόσφυγες από τη Βοσνία και μερικοί Έλληνες.

1917-

1917
Η πυρκαγιά καταστρέφει το μεγαλύτερο κομμάτι του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, το οποίο ανασχεδιάζεται από την αρχή, «ως ένα λευκό χαρτί» υπό την καθοδήγηση του Ερνέστ Εμπράρ. Η Άνω Πόλη παραμένει αλώβητη από την πυρκαγιά αλλά και τις αποφάσεις ανασχεδιασμού.

1919
Η σχεδόν ακατοίκητη στα 1917 βορεινή πλευρά συγκροτείται ένα πληθυσμό 12.000 πυροπαθών και προσφύγων.

1922

Η Θεσσαλονίκη δέχεται 117.000 πρόσφυγες, οι οποίοι καταλαμβάνουν αυθαίρετα και αυθόρμητα όλους τους χώρους, από σχολεία, μέχρι εκκλησίες. Ύστερα αρχίζουν να κτίζονται οι παραγκες, κολλημένες συνήθως σε κάποιο τοίχο, ή σε κάποιο κάστρο για να έχουν ένα σταθερό στήριγμα, ή μία ακουμπισμένη στην άλλη. Έτσι ακριβώς δημιουργείται και ο οικισμός που μελετάμε. Η Ακρόπολη, ελάχιστα δομημένη μέχρι τότε, μετατρέπεται σε πυκνοκατοικημένη λαϊκή γειτονιά.

1925-

1925-
Παγιώνονται οι ανακατατάξεις 110.000 πρόσφυγες στεγάζονται σε επιταγμένα δωμάτια, στους περίχωρους καταυλισμούς, αλλά και σε 116 σημεία μέσα στην πόλη. Η Εθνική Τράπεζα προχωράει σε εκποίηση των ανταλλάξιμων περιουσιών.

1927-1934
Γίνεται υπέρβαση της νομοθεσίας περί των σχεδίων πόλεως και διαιωνίζεται η υπάρχουσα κατάσταση.

1961

Την ίδια στιγμή που η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της Θεσσαλονίκης ανατρέπεται άρδην από την αντιπαροχή, η Άνω Πόλη διασώζει το ιστορικό της περιεχόμενο, ως συνέπεια συγκυριακών παραγόντων (μικρό μέγεθος, ασάφεια ορίων, δυσκολία τακτοποίησης, μη αρτιότητα των ιδιοκτησιών).

1975

Κηρύσσεται «Έτος της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς». Αναστέλεται κάθε οικοδομική δραστηριότητα και ξεκινάει η διαδικασία χαρακτηρισμού μεμονωμένων μνημείων. Οι κάτοικοι συνασπίζονται υπό το «Σύνδεσμο Προστασίας Ιδιοκτητών Ακινήτων Άνω Πόλης».

1978-

1978
Η απόφαση για αναστολή κάθε οικοδομικής δραστηριότητας ναιρείται για το μεγαλύτερο μέρος της Άνω Πόλης, αλλά παραμένει σε ισχύ στη ζώνη των τειχών, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί σε καταστροφή μεγάλο κομμάτι του κτηριακού αποθέματος.

1979
Θεσπίζεται νέο ρυμοτομικό. Το ΥΔΕ κηρύπτει τον οικισμό ως παραδοσιακό. Το ΥΠΠΕ κηρύπτει 48 κτήρια ως διατηρητέα, 8 από τα οποία είναι στη ζώνη των τειχών.

1980

Ενισχύονται οι κάτοικοι με δανειοδοτήσεις με αποτέλεσμα την αναθάρρηση της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, που προάγει όχι τη διατήρηση αλλά την αντικατάσταση του οικοδομικού αποθέματος. Επιτρέπεται η εισχώρηση της αντιπαροχής. Σχεδιάζονται δύο διαμπερείς αρτηρίες, οι οδοί Ολυμπιάδος και Χαβρίου-Πύλεως καθώς και μία συνεχής ελεύθερη ζώνη κατά μήκος των τειχών. Υλοποιείται μικρό τμήμα του σχεδίου.

1997-

Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα 243 κτήρια και 42 λοιπά στοιχεία. Από το 1997 ο Δήμος Θεσσαλονίκης εξασφαλίζοντας πιστώσεις από την πολιτιστική πρωτεύουσα αρχίζει να υλοποιεί το ισχύον ρυμοτομικό. Η κατεδάφιση κτισμάτων (με τελευταία αυτή του 2016 επί της οδού Επταπυργίου στη ζώνη των τειχών), ο περιορισμός της δόμησης, οι ειδικοί όροι αυξημένης προστασίας προκαλούν αντιδράσεις. Παράλληλα συστήνεται ο Σύλλογος Κατοίκων Άνω Πόλης για το συντονισμό των ενεργειών και την καθοδήγηση των δράσεων των κατοίκων της.

ΚΡΑΤΑΣ ΕΝΑ ΠΑΛΙΟ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΙΣ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ.
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΣ ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΥΛΙΚΟ.
ΑΜΑ ΤΑ ΚΑΝΕΙΣ ΟΛΑ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ
ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΝΟΗΜΑ ΜΕΤΑ.

ΣΥΚΙΕΣ

Στην εξωτερική πλευρά των κάστρων βρίσκονται οι Συκίες. Όσον αφορά τα προσφυγικά σπίτια που υπάρχουν στο μέτωπο των τειχών, η στάση του δήμου Συκεών απέναντί τους είναι διαφορετική από αυτή του δήμου Θεσσαλονίκης που περιγράψαμε προηγουμένως. Τα σπίτια έχουν διατηρηθεί στο σύνολό τους και κατοικούνται. Πέρα από τα τείχη, συναντάμε πολυκατοικίες και σύγχρονες κατασκευές, μία εικόνα που δεν έχει σχέση με αυτή της Άνω Πόλης. Στις Συκίες επίσης, με απόφαση του δήμου, έχει υλοποιηθεί μία πολιτιστική γειτονιά, στην οποία λειτουργούν κάποια εργαστήρια σε αποκατεστημένες προσφυγικές κατοικίες.

ΕΔΩ ΠΙΣΩ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΚΙΕΣ.
ΗΤΑΝ ΧΩΡΑΦΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ '50 ΚΑΙ ΤΟ '60.
ΤΩΡΑ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟ ΣΠΙΤΙΑ.

- Η ΠΕΡΙΟΧΗ - ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

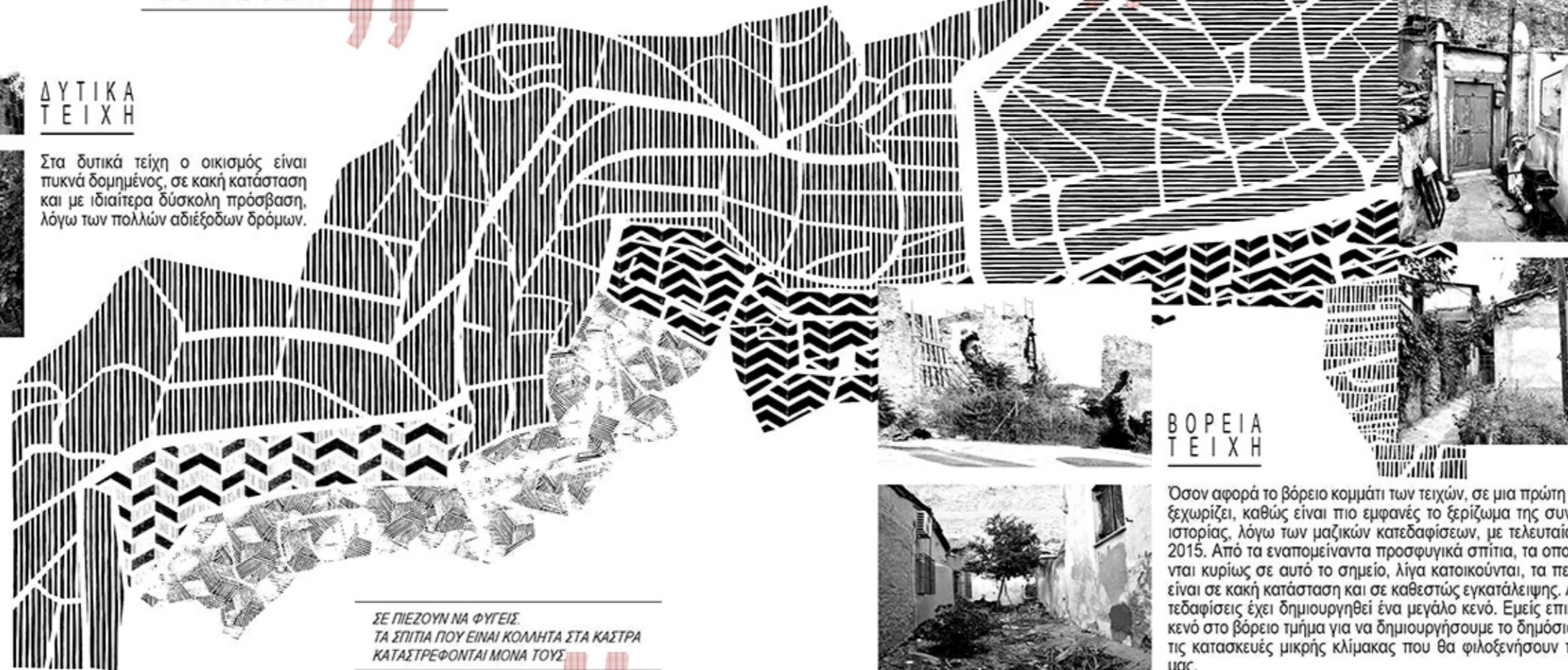

ΔΥΤΙΚΑ ΤΕΙΧΗ

Στα δυτικά τείχη ο οικισμός είναι πυκνά δομημένος, σε κακή κατάσταση και με ιδιαίτερα δύσκολη πρόσβαση, λόγω των πολλών αδιέξοδων δρόμων.

ΟΛΗ Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΞΕΡΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ
ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΕΙΛΗΜΜΕΝΟ
ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΕΡΘΟΥΝ ΜΕΧΡΙ ΕΔΩ
ΝΑ ΓΚΡΕΜΙΣΟΥΝ.
ΑΝ ΚΑΠΟΤΕ ΑΝΟΙΞΕΙ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΜΕΤΩΠΟ
ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΣΙΝΑΡΙ.

ΣΕ ΠΙΕΖΟΥΝ ΝΑ ΦΥΓΕΙΣ.
ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΟΛΗΤΑ ΣΤΑ ΚΑΣΤΡΑ
ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΜΟΝΑ ΤΟΥΣ.

ΑΜΑ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΔΥΟ-ΤΡΙΑ ΣΠΙΤΙΑ,
ΠΟΥ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΝΕΙ ΜΕΣΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΤΗΡΕΙ,
ΟΛΑ ΤΑ ΑΛΛΑ ΡΗΜΑΞΑΝΕ.

- Η ΠΕΡΙΟΧΗ - ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΕΙΧΗ

Στο ανατολικό τμήμα των τειχών, τα περισσότερα από τα προσφυγικά σπίτια κατοικούνται και είναι σε καλή κατάσταση. Χαρακτηριστικά είναι και τα στενά δρομάκια ημιδημόσιου χαρακτήρα που οδηγούν στην είσοδο του εκάστοτε σπιτιού.

ΒΟΡΕΙΑ ΤΕΙΧΗ

Όσον αφορά το βόρειο κομμάτι των τειχών, σε μια πρώτη ανάγνωση ξεχωρίζει, καθώς είναι πιο εμφανές το ξερίζωμα της συνέχειας της ιστορίας, λόγω των μαζικών κατεδαφίσεων, με τελευταία αυτή του 2015. Από τα εναπομείναντα προσφυγικά σπίτια, τα οποία βρίσκονται κυρίως σε αυτό το σημείο, λίγα κατοικούνται, τα περισσότερα είναι σε κακή κατάσταση και σε καθεστώς εγκατάλειψης. Από τις κατεδαφίσεις έχει δημιουργηθεί ένα μεγάλο κενό. Εμείς επιλέγουμε το κενό στο βόρειο τμήμα για να δημιουργήσουμε το δημόσιο χώρο και τις κατασκευές μικρής κλίμακας που θα φιλοξενήσουν το σενάριο μας.

ΣΙΓΑ ΣΙΓΑ ΗΡΘΑΝ ΚΑΤΙ ΚΥΡΙΟΙ,
ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΛΙΓΟ ΠΙΟ ΕΥΚΑΤΑΣΤΑΤΟΙ,
ΑΓΟΡΑΣΑΝ ΤΑ ΟΙΚΟΠΕΔΑ
ΚΑΙ ΧΤΙΣΑΝΕ.

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Στο εσωτερικό της Ακρόπολης η εικόνα είναι παρόμοια με αυτή των Συκεών. Παράλληλα με τα τείχη έχει διαμορφωθεί χώρος πρασίνου με διαδρομές και μικρές παιδικές χαρές.

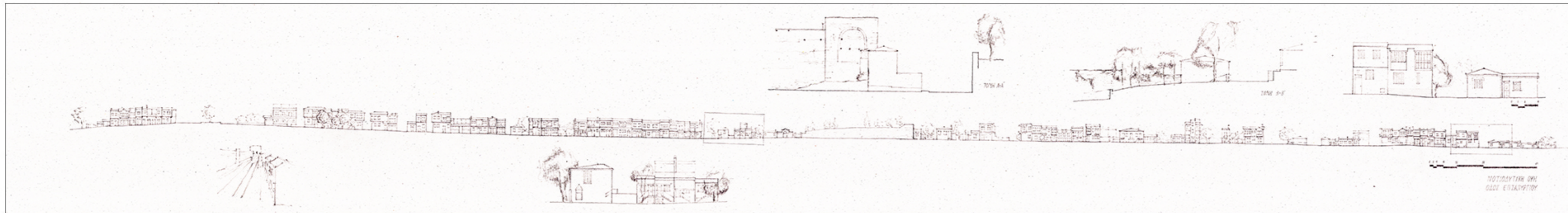
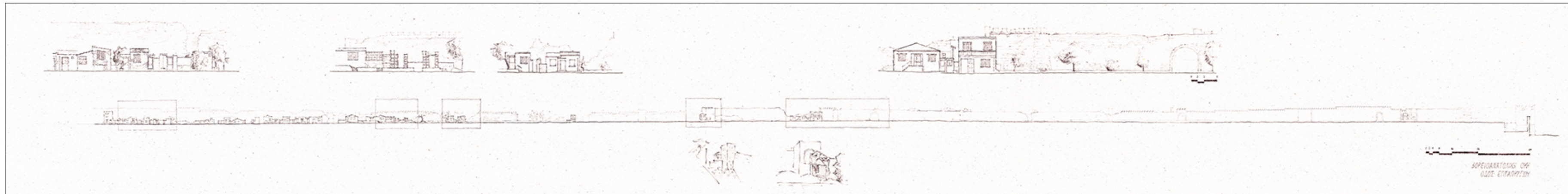
Όπως ήδη αναφέραμε, επιλέγουμε να τοποθετήσουμε την πρότασή μας στη νότια πλευρά του βόρειου τμήματος των τειχών της Θεσσαλονίκης. Ωστόσο θεωρούμε απαραίτητο να γίνει μια ανάλυση του συνόλου του πρώην προσφυγικού οικισμού και των γύρω περιοχών.

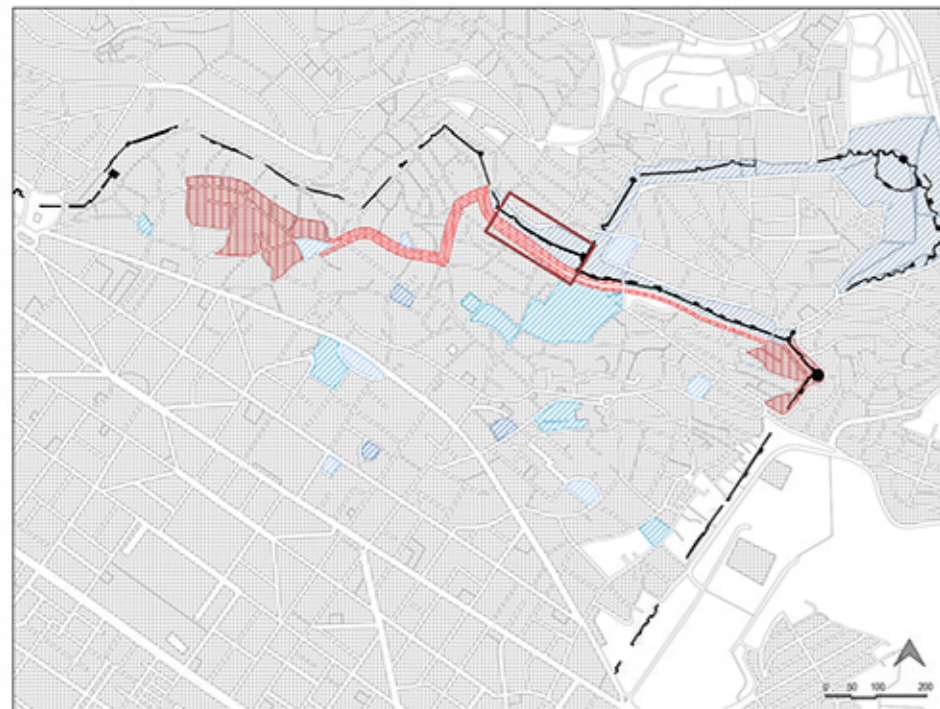
Εντοπίζουμε πέντε ενότητες οι οποίες έχουν μεν διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά, ωστόσο συνδιαλέγονται και τα όρια τους, το που τελειώνει η μία και που αρχίζει η άλλη δηλαδή, δεν είναι τόσο σαφή.

Σε μία προσπάθεια να αναγνώσουμε μαζί τη γειτονιά θα κάνουμε έναν περίπατο στην οδό Επταπυργίου. Ξεκινώντας από το ανατολικό τμήμα, συναντάμε την πλατεία της Ακρόπολης. Παρατηρούμε μία συνύπαρξη διαφόρων χρήσεων γης. Το καπή, που είναι και κέντρο συγκέντρωσης για την, αρκετά κυρίαρχη στην περιοχή, ομάδα των ηλικιωμένων, το σχολείο με τον προαύλιο χώρο του και τα παιδιά, που το απόγευμα συνεχίζουν το παιχνίδι στην πλατεία και την παιδική χαρά, την εκκλησία, αλλά και τα διάφορα μαγαζιά τοπικού εμπορίου ή εστίασης που απευθύνονται κατά κύριο λόγο στους κατοίκους. Βγαίνοντας από την πρώτη πορτάρα, πορτάρες ονομάζονται τα μεγάλα ανοίγματα που καθιστούν εφικτή την επικοινωνία των δύο πλευρών των τειχών, συναντάμε τον Πύργο Τριγωνίου, μία υπαίθρια διαμόρφωση γύρω από αυτόν με χώρους πρασίνου και ξεκούρασης, καθώς και κάποια τουριστικά μαγαζιά. Ο Πύργος Τριγωνίου και η Μονή Βλατάδων, λίγο πιο κάτω, αποτελούν και τους δύο υπερτοπικούς πόλους συγκέντρωσης του μετώπου που εξετάζουμε. Στην νοτιοδυτική όψη οι κατασκευές είναι πιο σύγχρονες, γίνεται ωστόσο μία προσπάθεια διατήρησης κάποιων στοιχείων της μακεδονικής αρχιτεκτονικής όπως η δικλινής στέγη και το σαχνισί. Στην άλλη πλευρά του δρόμου, παράλληλα με τα τείχη, υπάρχει ένα παρτέρι με χαμηλή φύτευση και ένα στενό πεζοδρόμιο. Στη δεύτερη πορτάρα, κάνουμε μία στάση, για να αναφερθούμε στον ιστορικό πλάτανο της οδού Ακροπόλεως. Παλιότερα το ταβερνάκι που βρισκόταν εκεί ήταν σημείο συνάντησης της γειτονιάς. Τώρα πια στο κτήριο αυτό λειτουργεί ένα χώρος πολιτισμού και ένα μικρό μπαρ, η Ληθηνόη.

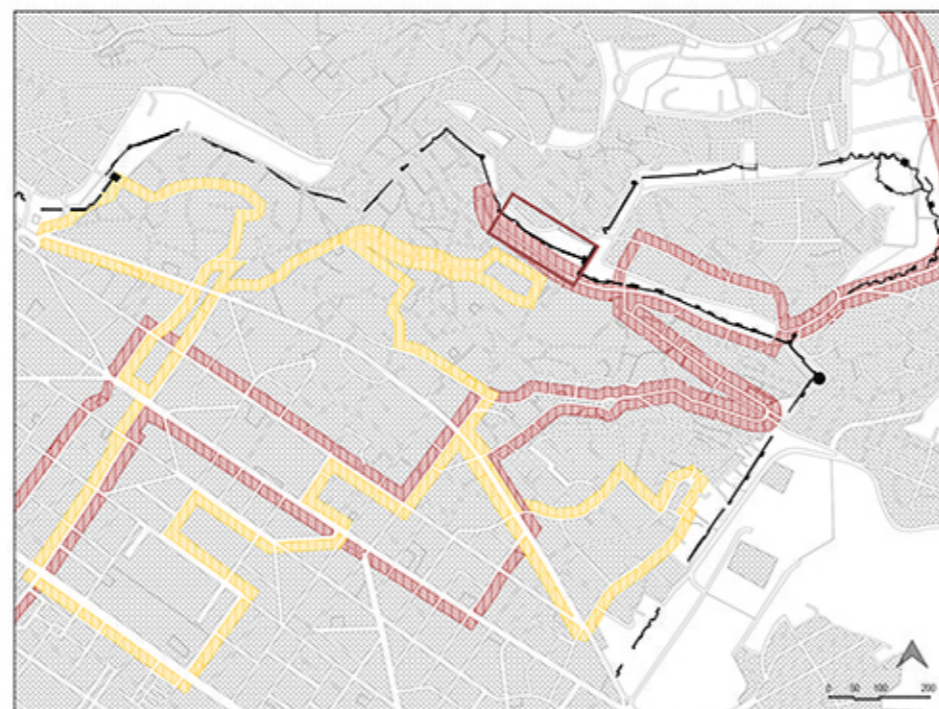
Στο κενό που έχει δημιουργηθεί στην βορειοανατολική όψη, σε ένα μικρό κομμάτι έχει γίνει μια υπαίθρια υποτυπώδης διαμόρφωση αλλά το μεγαλύτερο κομμάτι δεν χρησιμοποιείται, παρά μόνο ως άτυπο πάρκινγκ. Έχουν διατηρηθεί ελάχιστα καστρόπληκτα, από τα οποία μόνο ένα, το μπλε σπίτι, κατοικείται. Στο τέλος του κενού έχουν διατηρηθεί οι προσόψεις από τα παλιά προσφυγικά σπίτια, η τελευταία από τις οποίες είναι η πρόσοψη του παλιού φούρνου, γεγονός που το μαρτυρά η ξύλινη προθήκη. Στην άλλη πλευρά, υπάρχει μία εναλλαγή πιο σύγχρονων κατασκευών και προσφυγικών σπιτιών. Θα σταθούμε λίγο παραπάνω στον Τζότζο, παλιό ταβερνάκι που αποτελούσε πυρήνα της γειτονιάς και στο κενό που ενώνει την Επταπυργίου με έναν παράλληλο σχεδόν μικρό πεζοδρόμο, το οποίο, όπως θα δούμε στη συνέχεια, θα φιλοξενήσει το καινούριο κτήριο που προτείνουμε. Στην τρίτη πορτάρα, οι μικρές βιοτεχνίες που λειτουργούν ακόμα, που εξηγούν και τα ποσοστά των τεχνητών στην περιοχή, ο φούρνος, το μαγαζί με τα εργαλεία, το Μακεδονικό, ιστορικό ταβερνάκι, αλλά και η ανάγκη να υπάρχει πάντα κάποιος εκεί που θα βοηθήσει τον οδηγό του λεωφορείου να πραγματοποιήσει την αναστροφή, συνθέτουν ένα μικρότερο μεν, αλλά σημαντικό δε, πυρήνα γειτονιάς. Η τρίτη Πορτάρα είναι και το όριο των λιγιστών τουριστών που πραγματοποιούν έναν περίπατο παράλληλα με τα τείχη. Από εκεί κατεβαίνουν προς το Τσινάρι και τον Όσιο Δαυίδ. Στο δυτικό τμήμα της Επταπυργίου, η παρουσία των προσφυγικών είναι πιο έντονη. Σε ένα σύμπλεγμα, με την συναίνεση των ιδιοκτητών, υπάρχουν κάποιες καταλήψεις στέγης που μένουν νέα άτομα και μία οικογένεια.

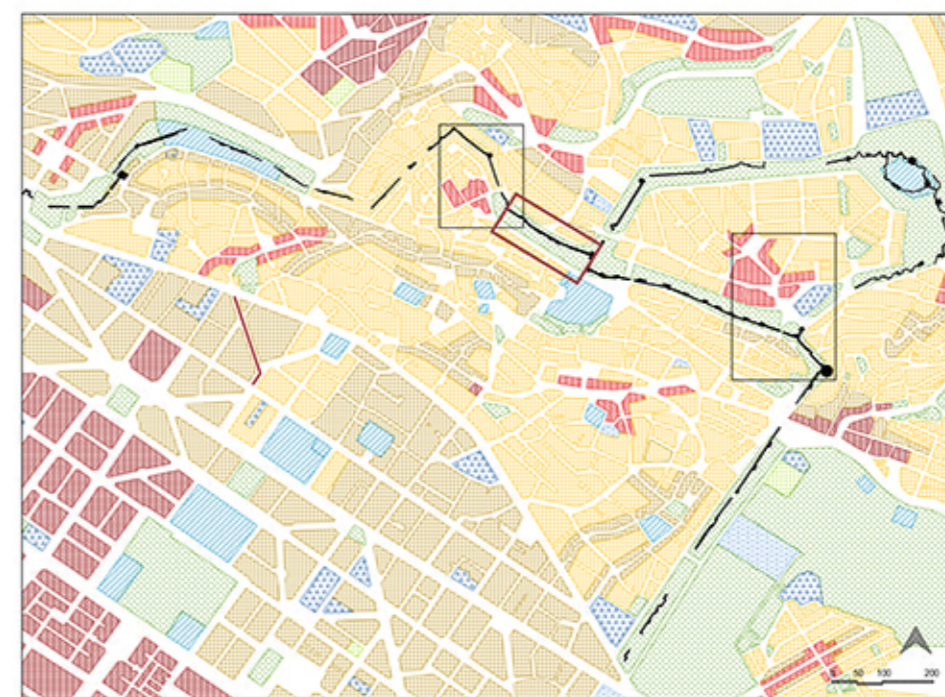
- ΕΚΛΗΣΙΕΣ
- ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ
- ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΚΡΗΝΕΣ
- ΤΕΙΧΗ
- ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ
- ΠΙΘΑΝΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΑΠΛΩΣ ΕΠΕΙΔΗ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΔΩ ΠΕΡΑ, ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ ΚΙ ΑΥΤΑ, ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΝ ΝΑ ΤΑ ΚΑΘΑΡΙΣΟΥΝ ΝΑ ΦΑΙΝΟΝΤΑΙ. ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΤΩ ΔΕΝ ΠΕΡΠΑΤΑΕΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΟΜΑΔΙΚΟΣ.

- 22: ΑΝΩ ΠΟΛΗ
- 23: Ν.Σ ΣΤΑΘΜΟΣ - ΣΥΚΙΕΣ

ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΤΟ 22, ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ ΜΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ, ΑΠΟ ΤΟ ΤΣΙΝΑΡΙ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΔΗ-ΜΗΤΡΙΟΥ ΠΟΛΥΟΡΚΗΤΟΥ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΑΙ ΛΙΓΟ ΤΑ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΣΠΙΤΙΑ, ΑΛΛΑ ΑΜΑ ΜΕΝΕΙΣ ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΤΩ ΔΕΞΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΑΤΗΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑ ΕΧΕΙ ΑΝΗΦΟΡΕΣ, ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΑ, ΕΧΕΙ ΗΣΥΧΙΑ, ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟ;

- ΛΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ
- ΑΜΙΓΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
- ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
- ΚΕΝΤΡΟ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ
- ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ
- ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ, ΠΡΟΝΟΙΑ, ΥΓΕΙΑ
- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΣΥΛΛΟΓΟΙ, ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
- ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

ΑΠΟ ΔΩ, ΠΙΣΩ ΣΤΙΣ ΣΥΚΙΕΣ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ, ΕΧΕΙ ΚΑΙ SUPER MARKET, ΕΔΩ ΚΑΤΩ ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΨΙΛΙΚΑΤΖΙΔΙΚΟ, ΚΑΤΩ ΕΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΝΑΒΙΚΟ, ΑΥΤΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ. ΜΑΓΑΖΙΑ ΜΕ ΡΟΥΧΑ ΚΑΙ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΩ, ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ. ΓΙΑ ΕΝΑ ΨΩΜΙ, ΕΝΑ ΓΑΛΛ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΙ ΑΠΟ ΕΔΩ, ΚΙ ΑΠΟ ΕΚΕΙ.

- Η ΠΕΡΙΟΧΗ -

Είναι ένα πάνελ εργασίας που συμπυκνώνει αρκετά κομμάτια της ανάλυσης μας, από την πρώτη εικόνα, τις συνεντεύξεις, μέχρι και την αρχιτεκτονική και τις υλικότητες που συναντάμε στην περιοχή.

Θα αναλύσουμε περαιτέρω τους δύο χάρτες στους οποίους γίνεται μια προσπάθεια αποτύπωσης των πυρήνων του παρελθόντος και των πυρήνων του σήμερα. Πριν κατεδαφιστεί αυτό το κομμάτι των προσφυγικών κατοικιών η γειτονιά ήταν πιο ζωντανή. Χαρακτηριστικά μας επισημαίνουν: «Εδώ γινότανε χαμός, ο Τζότζος, ταβέρνες, περίπτερα είχαμε... Εδώ απέναντι από το δέντρο είχε γαλακτοπωλείο, με τσιγάρα, με όλα. Ήταν πήχτρα». Σήμερα, μετά την κατεδάφιση και την εγκατάλειψη αρκετών κατοικιών, εντοπίζουμε δύο πυρήνες, ένα μικρότερο κέντρο γειτονιάς στην Τρίτη Πορτάρα και ένα μεγαλύτερο γύρω από την πλατεία στο εσωτερικό της Ακροπόλεως.

Στους χάρτες στο κέντρο του πάνελου γίνεται μία προσπάθεια καταγραφής του κενού κτηριακού αποθέματος και του μεγέθους (αριθμός ορόφων) αυτού ώστε συνδυαστικά να μπορούμε να έχουμε μία τάξη μεγέθους του διαθέσιμου χώρου. Ένας εν τέλει αριθμός κτηρίων που μπορεί να φιλοξενήσει αρκετούς νέους κατοίκους.

- Η ΠΕΡΙΟΧΗ -

ΥΠΗΡΧΑΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΕΝΑ-ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ, ΦΕΥΓΑΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ,
ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΘΟΝΤΑΝ ΜΕΧΡΙ ΝΑ ΣΥΓΧΩΡΕΘΟΥΝ.
ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΗΤΑΝ ΜΙΚΡΟ, ΟΤΑΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΟ-ΤΡΙΑ ΑΔΕΛΦΙΑ
ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΤΟ ΠΑΡΕΙ, ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΜΕΙΝΕΙ.
ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΣΤΕΝΑ, ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΜΕΓΑΛΑ,
ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΔΗΛΑΔΗ ΟΙΚΟΠΕΔΑ.

- Η ΠΡΟΤΑΣΗ -
ΣΕΝΑΡΙΟ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ

ΚΑΤΟΙΚΙΑ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΑ
ΣΥΜΒΟΛΙΑ ΜΙΣΘΩ-
ΣΗΣ

ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ, ΜΠΑΙΝΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ,
ΜΠΑΙΝΟΥΝΕ ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ,
ΠΟΥ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝΕ ΤΟ ΧΩΡΟ.
ΑΛΛΙΩΣ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ.

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΝΑΛΩΣΙ-
ΜΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΑΝ ΜΕΝΕΙΣ ΕΔΩ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΑ,
ΓΙΑ ΕΝΑΝ 60-70 ΧΡΟΝΙΩΝ,
ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΠΕΡΠΑΤΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Η ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ ΜΟΥ ΦΕΡΝΕΙ ΝΤΟΛΜΑΔΑΚΙΑ,
ΜΕ ΦΩΝΑΖΕΙ ΝΑ ΤΗΣ ΚΑΝΩ ΚΑΜΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ.

ΟΣΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΜΕΝΟΥΝΕ ΚΑΛΥΤΕΡΑ,
ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΔΩ ΧΩΡΙΟ.

ΜΝΗΜΕΙΟ

ΤΟ ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ Η ΜΕΛΕΤΗ ΗΤΑΝ ΤΟ ΠΙΟ ΔΥΣΚΟΛΟ,
ΓΙΑΤΙ ΗΤΑΝ ΖΩΝΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΔΙΠΛΑ ΣΤΑ ΤΕΙΧΗ.
ΚΑΙ Η ΑΠΟΨΗ ΠΑΝΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΙΝΑΙ
ΖΩΝΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ, ΠΡΑΣΙΝΟ, ΓΚΑΖΟΝ.
ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ ΕΔΩ ΚΑΙ ΟΓΔΟΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ...

ΤΟ ΟΡΙΟ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ
ΕΙΝΑΙ ΣΤΑ ΧΑΡΤΙΑ.

Σε αυτή την περιοχή δημιουργούμε ένα σενάριο κατοίκησης που καλεί νέους κατοίκους και κυρίως οικογένειες χαμηλού εισοδήματος να έρθουν στη γειτονιά (κάτω από προστατευμένα συμβόλαια μίσθωσης), δίνοντας παράλληλα την ευκαιρία σε ένα τουλάχιστον μέλος του κάθε νοικοκυριού να εργαστεί στο κτήριο εργαστηρίων ή στις υπόλοιπες δημόσιες χρήσεις που προτείνονται. Γίνεται μία προσπάθεια σύνθεσης των καθημερινών πρακτικών με το μνημείο, δηλαδή το τείχος και την ζώνη γύρω από αυτό, έτσι ώστε το μνημείο να μην έχει έναν αποστηρωμένο μουσειακό χαρακτήρα, αλλά να είναι κομμάτι της γειτονιάς και της ζωής σε αυτή.

Αυτό που προτείνουμε, λοιπόν, είναι ένας δημόσιος χώρος στον οποίο, σε συνέχεια με την υπαίθρια διαμόρφωσή του, έρχονται και κουμπώνουν διάφορες χρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, ένα στέκι, το οποίο θα αποτελέσει σημείο συνάντησης των κατοίκων, ένα μικρό ιατρείο, μια βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο, με αίθουσες διδασκαλίας και χώρο δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και ένα κτήριο εργαστηρίων, στο οποίο θα δίνεται έμφαση στην μεταποίηση και την παραγωγή αναλώσιμων προϊόντων. Στην υπαίθρια διαμόρφωση μπορεί να φιλοξενηθεί μια λαϊκή αγορά, ένα παζάρι αλλά και πιο μόνιμα μαγαζιά στα οποία να πωλούνται κυρίως τα προϊόντα των εργαστηρίων.

- Η ΠΡΟΤΑΣΗ -
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ

Γίνεται μία προσπάθεια να αποτυπώσουμε μία ημέρα κατοίκων με διαφορετικά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να είναι το κέντρο του σεναρίου κατοίκησης που προτείνουμε. Τα άτομα συναντιούνται, συνυπάρχουν και οι δημόσιες χρήσεις που προτείνουμε έρχονται να αποτελέσουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο ένα κομμάτι της καθημερινότητάς τους.

ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΤΗΤΑ

Δημιουργία των ελάχιστων δυνατών, αλλά ενιαίων χώρων, με ευελιξία στην κάτοψη, ώστε να επιτυγχάνεται η συνεχής χρήση τους, με διαφορετικές δραστηριότητες, ανάλογα με τις ανάγκες της γειτονιάς.

ΕΠΕΚΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Δεύτερη φάση παρέμβασης σε περίπτωση ανάγκης επιπλέον χώρου, σε επίπεδο:

- κτηριακών όγκων μέσα από την πλήρωση ενός υπαίθριου χώρου,
- οικοπέδου, μέσα από τη δημιουργία νέου κτηρίου ή την επανάχρηση υπάρχοντος και
- δημόσιου χώρου, μέσα από τη διεύρυνση της πρότασης στο εσωτερικό της Ακρόπολης.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ

Δημιουργία χωροκανάβου με σχετική κανονικότητα, η οποία αποκλίνει όταν αυτό επιβάλλεται από τα υπάρχοντα κτήρια και παράγει ένα ενιαίο ύφος κατασκευών και οργάνωσης. Αυτό το υπόβαθρο κανονικότητας λειτουργεί ως φόντο, πάνω στο οποίο προβάλλεται η ακανονιστία των μικρών και χωρίς ομοιογένεια σπαραγμάτων της ιστορίας.

Μ Ε Τ Ω Π Ο

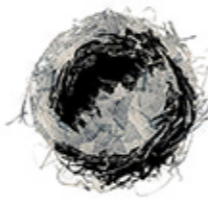

Συνομιλία με το ενιαίο και συνεχές αντικρινό μέτωπο και τον αστικό ιστό, μέσα από πυκνώσεις και αραιώσεις στα όρια της παρέμβασης που επιτυγχάνονται με τους κτηριακούς όγκους και τη φύτευση ή την υποχώρηση αυτών.

ΓΙΑΤΙ, ΤΙ ΘΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΙΣ;
ΤΑ ΚΤΗΡΙΑ, ΤΟΥΣ ΟΓΚΟΥΣ;
ΑΥΤΟ ΘΑ ΧΑΘΕΙ
ΑΝ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΖΩΗ...

ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ ΣΥΓΚΕΡΑΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ.

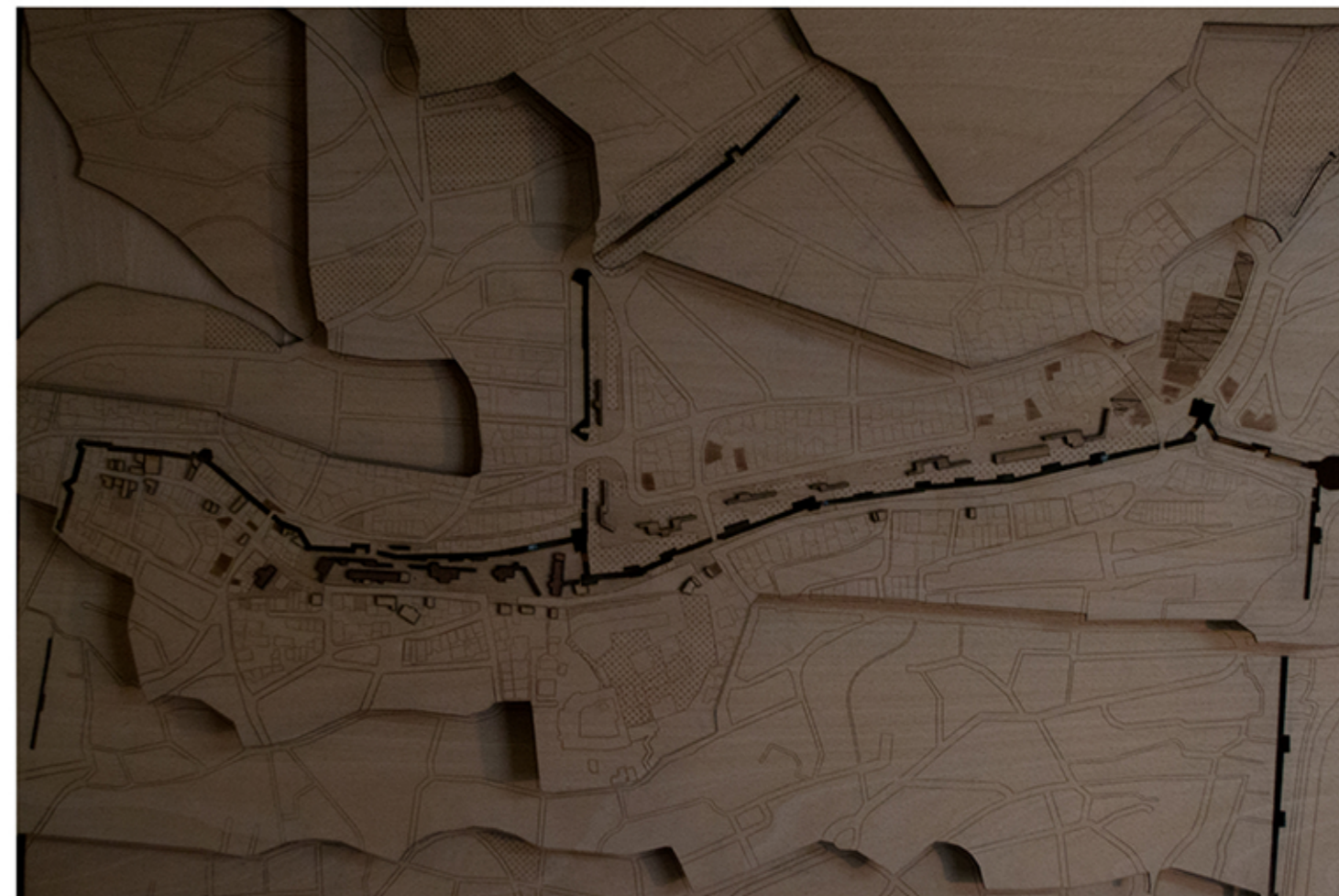
ΣΥΜΠΙΛΗΜΑ

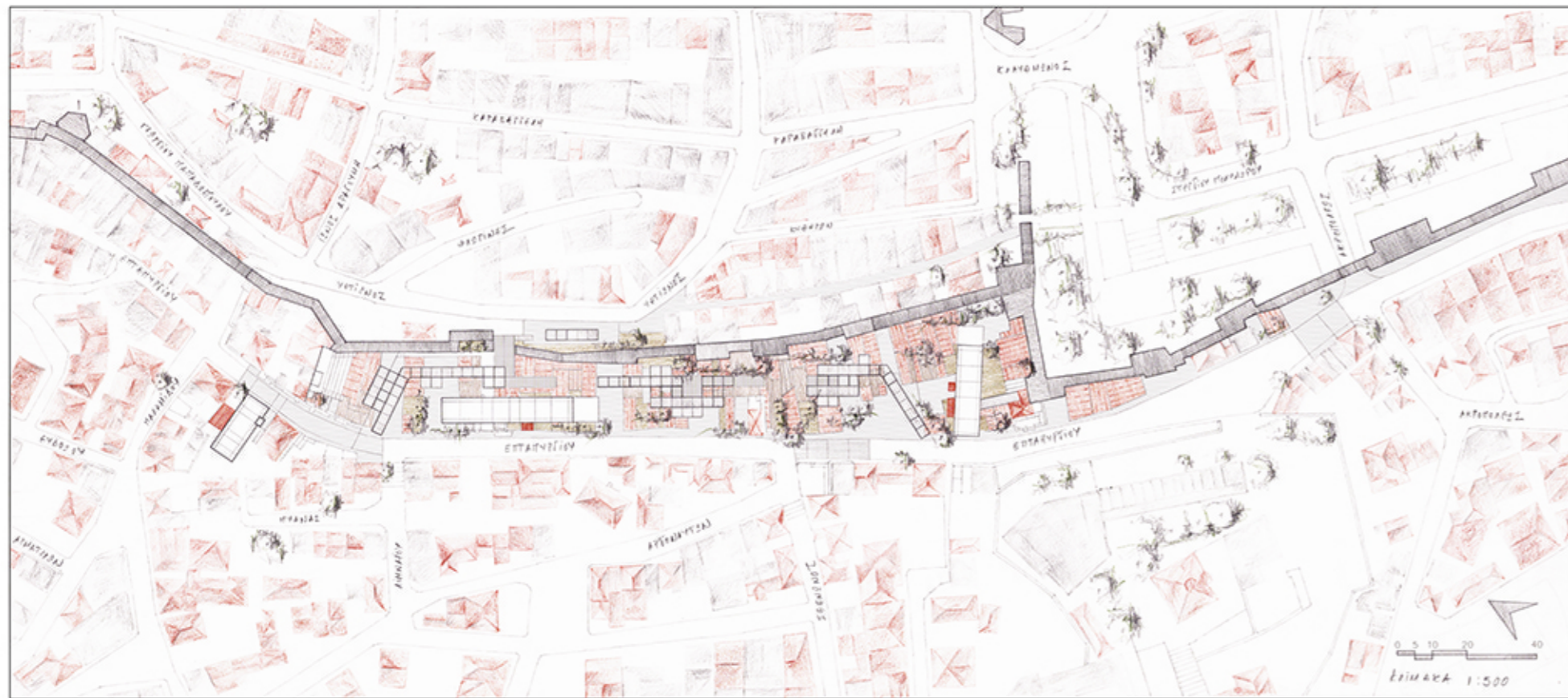

Διάλογος με την ιστορία μέσα από:

- την επανεγγραφή των κατεδαφισμένων κτηρίων στο επίπεδο του εδάφους, με τη μορφή του μωσαϊκού, και στην τρίτη διάσταση στην περίπτωση των κτηρίων με τη συσχέτιση του φέροντα οργανισμού και του συστήματος της πρόσοψης με τις παλιές χαράξεις.
- τη διατήρηση και την επανάχρηση των υπαρχόντων κτηρίων,
- την προσθήκη νέων κτηρίων σε σχέση με υπάρχοντα κελύφη, με τη χρήση αρχιτεκτονικών μορφών που δανείζονται στοιχεία τόσο από την τοπική παραδοσιακή αρχιτεκτονική όσο και αυτή των καστροπλήκτων .

Πριν περάσουμε στην ανάλυση των συνθετικών αρχών της πρότασής μας, θεωρούμε απαραίτητο να γίνει μία σύντομη αναφορά-κριτική στην πολιτιστική γειτονιά που λειτουργεί ως παράδειγμα και αντιπαράδειγμα για εμάς. Στην πολιτιστική γειτονιά, το κάθε κτήριο-εργαστήριο έχει πολύ συγκεκριμένο κτηριολογικό πρόγραμμα, χωρικές απαιτήσεις, και μπορεί να φιλοξενήσει μία και μόνο χρήση. Επομένως, συχνά παραμένει άδειο, και όταν δεν υπάρχει καθόλου ενδιαφέρον για την χρήση που φιλοξενεί εγκαταλείπεται εντελώς. Επίσης, η δημιουργία αυτού του αριθμού εργαστηρίων σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κατοίκων, ειδικά αν σκεφτούμε ότι το μεγαλύτερο κομμάτι αυτών είναι ηλικιωμένοι, για αυτό και εν τέλει δεν χρησιμοποιούνται στο βαθμό που θα μπορούσαν. Ωστόσο, θεωρούμε σημαντικό ότι η συγκεκριμένη μελέτη απευθύνεται στους κατοίκους της περιοχής και προτείνει αντίστοιχες χρήσεις και όχι υπερτοπικές χρήσεις αναψυχής. Οδηγούμαστε, έτσι, σε ένα λεξιλόγιο που χαρακτηρίζει και διαπερνάει κάθε πτυχή της πρότασής μας.

Πρώτο συναντάμε, από τα δεξιά, το κτήριο που κωδικά λόγω της θέσης του ονομάζουμε Κ0. Στο συγκεκριμένο κτήριο, γύρω από το εσώστροφο αίθριο, αναπτύσσεται μία δημόσια βιβλιοθήκη, ένας χώρος ανάγνωσης, δύο αίθουσες διδασκαλίας και ένας χώρος δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.

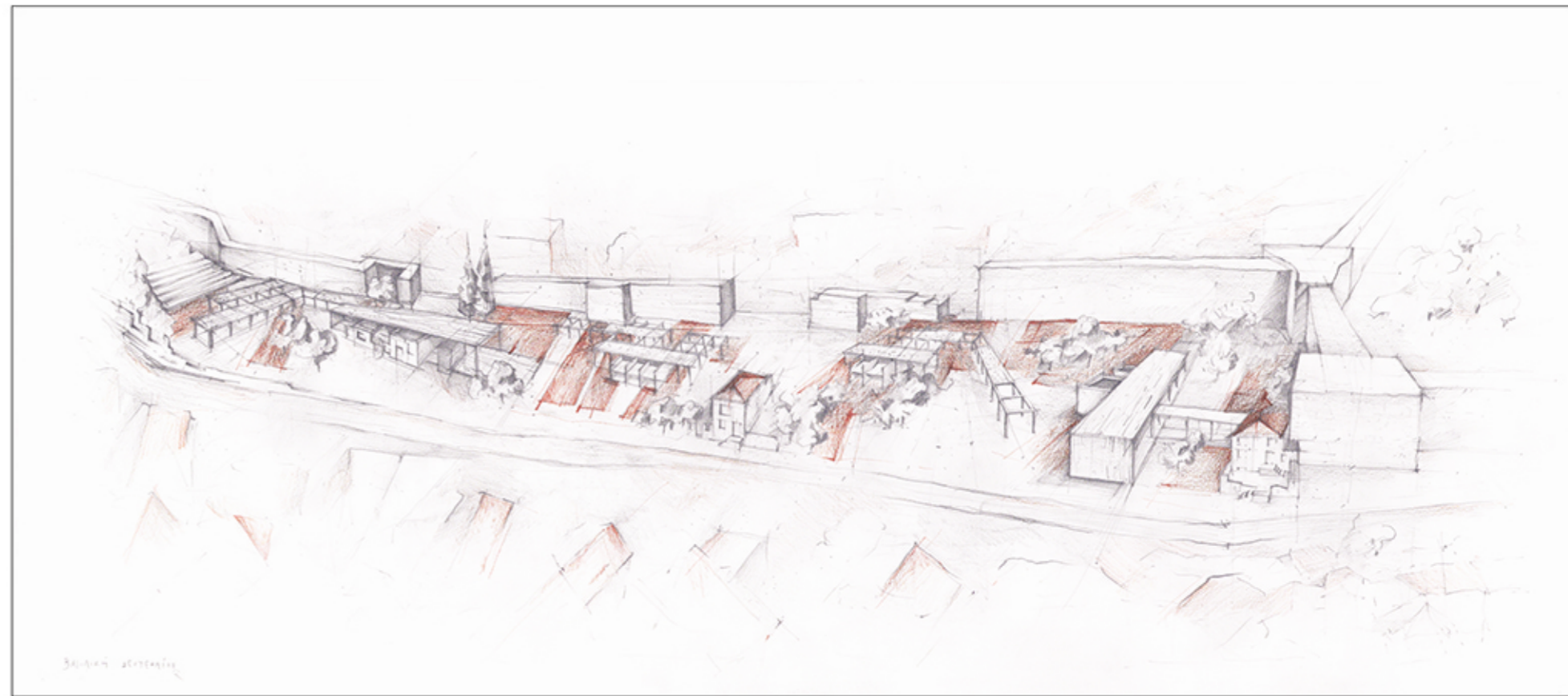
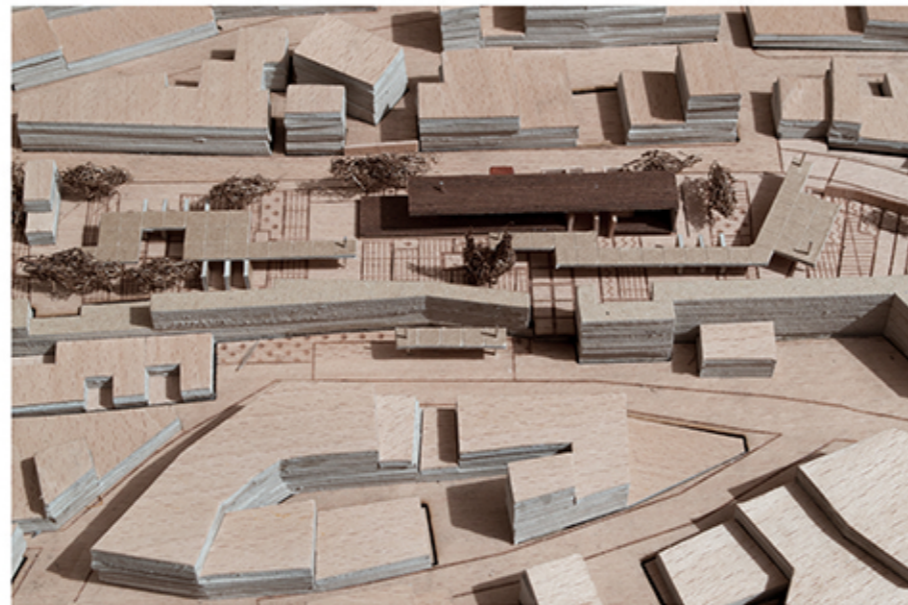
Στη συνέχεια, στο κτήριο Κ1,2,3, βρίσκεται ένας χώρος συνάντησης και συνάντησης, ένα στέκι για τους κατοίκους της γειτονιάς, και ένα μικρό ιατρείο.

Το τελευταίο κτήριο που προτείνεται, το ΚΝ, φιλοξενεί κάποια εργαστήρια. Στον αυτόνομο τούβλινο όγκο βρίσκεται ένα εργαστήριο ξύλου και στις υπόλοιπες στάθμες αναπτύσσονται εργαστήρια μικρομεταλλουργίας, μεταποίησης ενδύματος και υποδήματος, παραγωγής σαπουνιού, καθώς και ένα atelier.

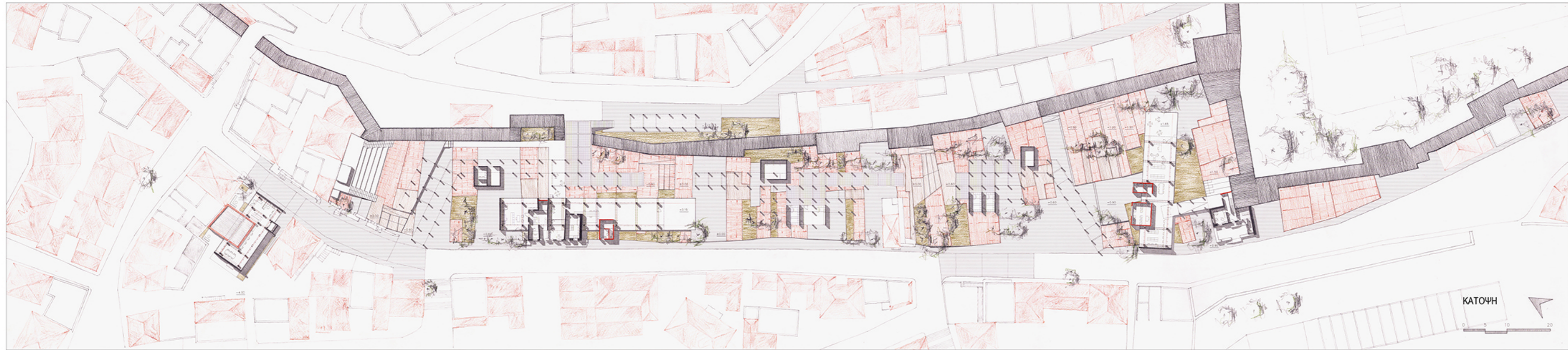
Στην περίπτωση του Κ0, το νέο κτήριο διατηρεί κάποια απόσταση από το καστρόπληκτο. Η θέση του καθορίζεται από τις χαράξεις του περιβάλλοντα αστικού ιστού. Η σύνδεση των δύο κτηρίων πραγματοποιείται με μία ημιυπαίθρια μεταλλική κατασκευή.

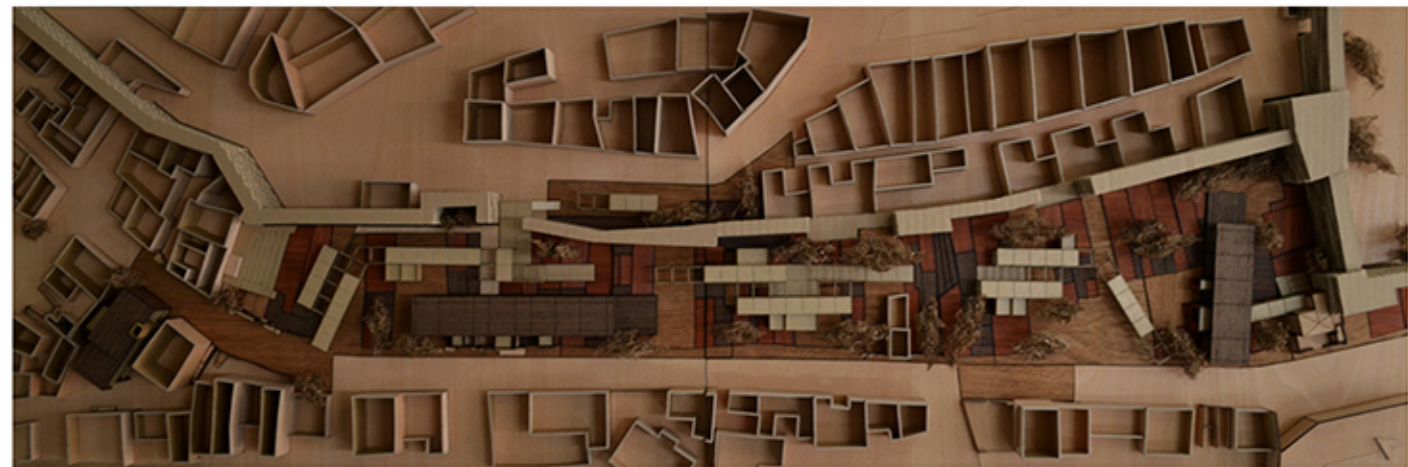
Στην περίπτωση του Κ1,2,3, η ξύλινη κατασκευή έρχεται να ακουμπήσει και να αγκαλιάσει τα υπάρχοντα καστρόπληκτα.

Στην περίπτωση του ΚΝ, μπορεί να μην είναι τόσο άμεση η σύνδεση με τα προσφυγικά σπίτια, καλείται ωστόσο να συνομιλήσει με αυτά αλλά και με τις όμορες πιο σύγχρονες κατασκευές λόγω της θέσης του.

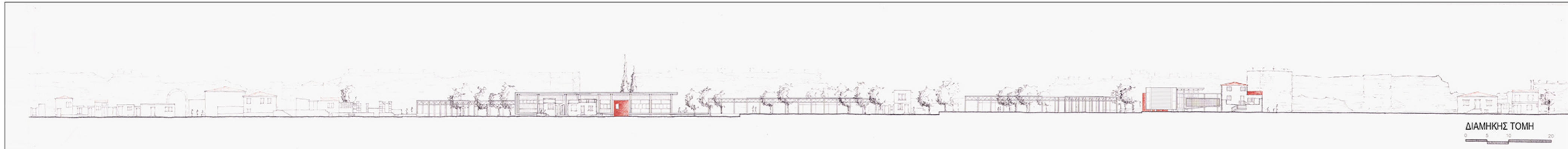

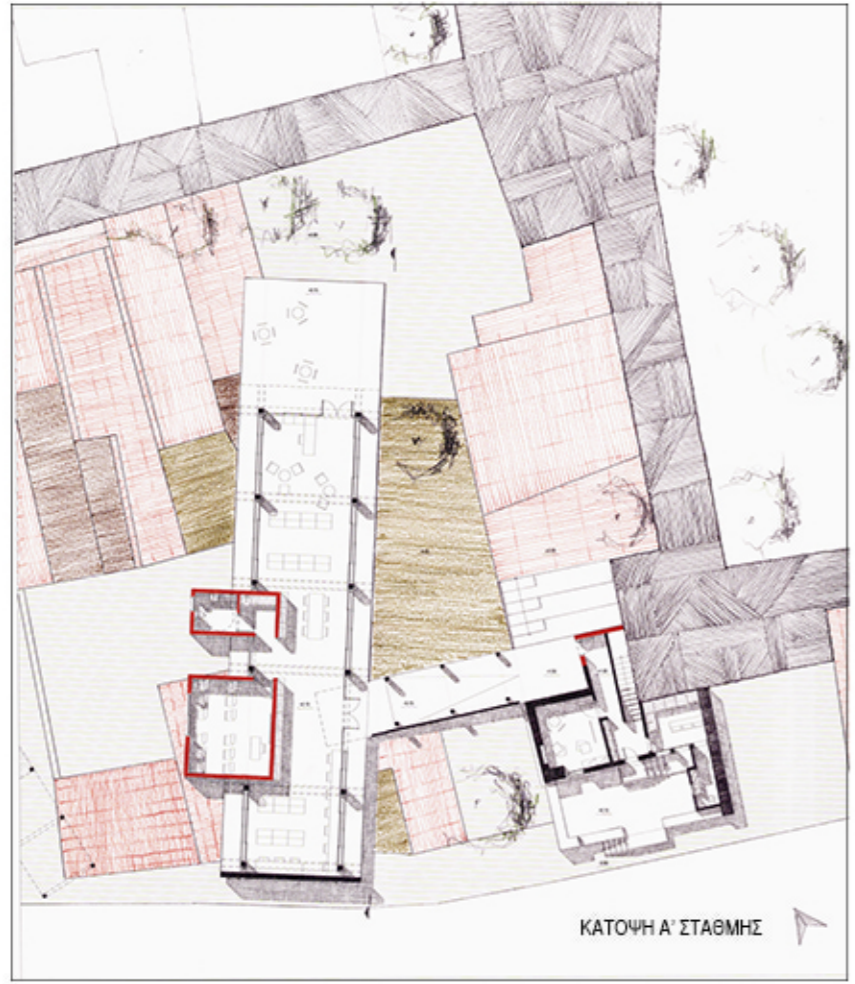

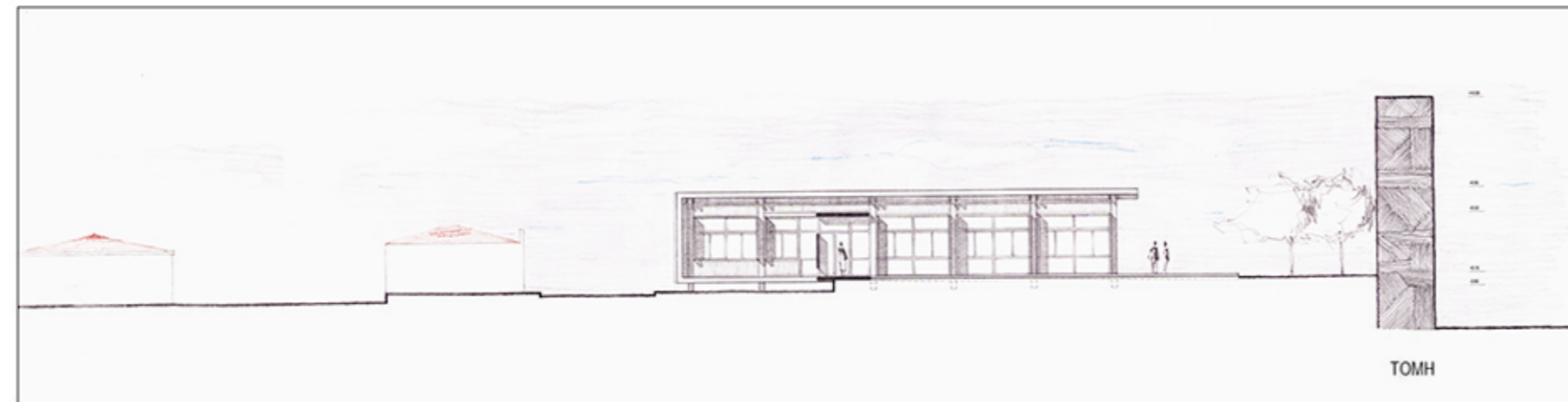

Καμβάς του συνόλου της πρότασης αποτελεί, όπως αναφέραμε και προηγουμένως, ένα μωσαϊκό που προσπαθεί να επανεγγράψει, στο επίπεδο του εδάφους, τα κατεδαφισμένα καστρόπληκτα. Η εναλλαγή υλικών συμβολίζει και την εναλλαγή των σφαιρών της ιδιωτικότητας. Πιο συγκεκριμένα, εκεί που υπήρχαν οι κλειστοί κτηριακοί όγκοι, χρησιμοποιείται τούβλο, εκεί που αναπτύσσονταν οι αυλές, πατημένο χώμα ή, για διευκόλυνση της κίνησης, ξύλινο πάτωμα και στον υπόλοιπο δημόσιο χώρο ένα χυτό υλικό.

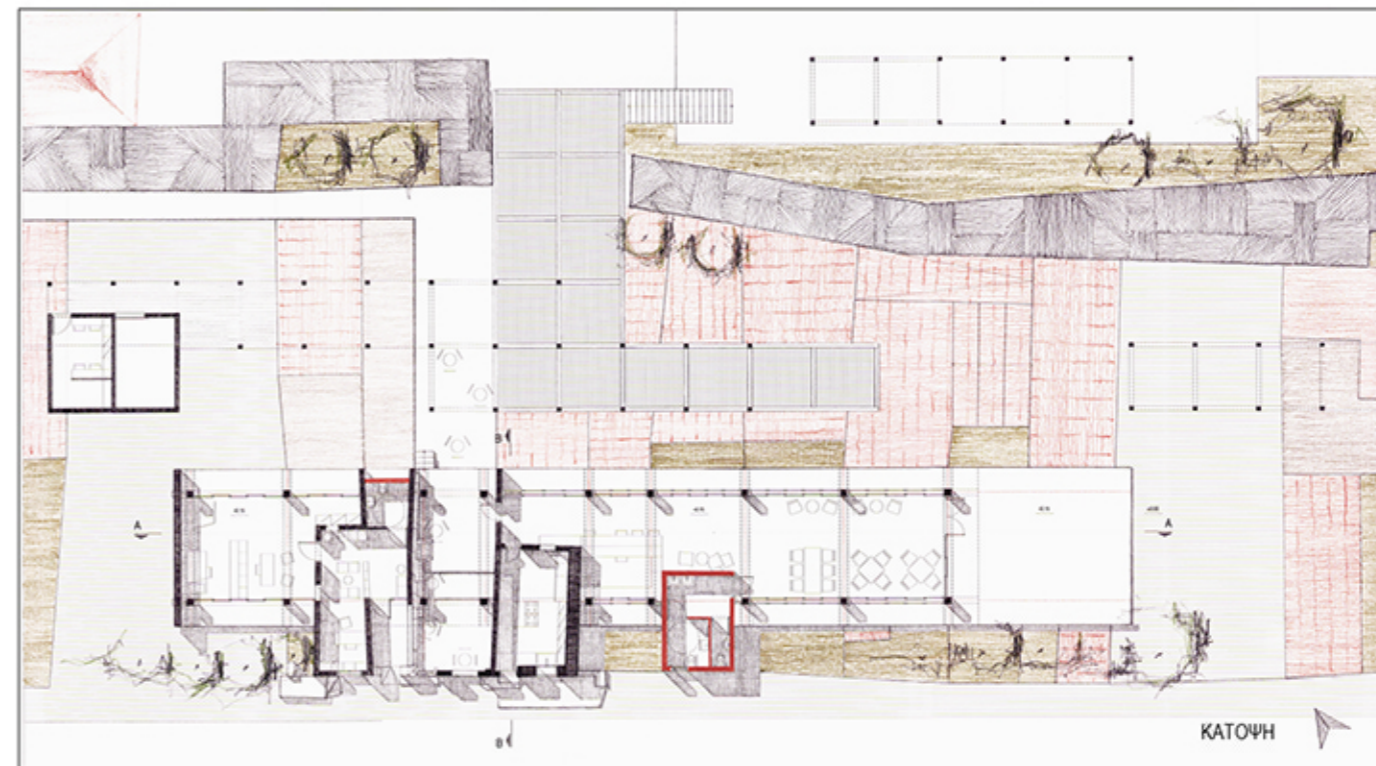

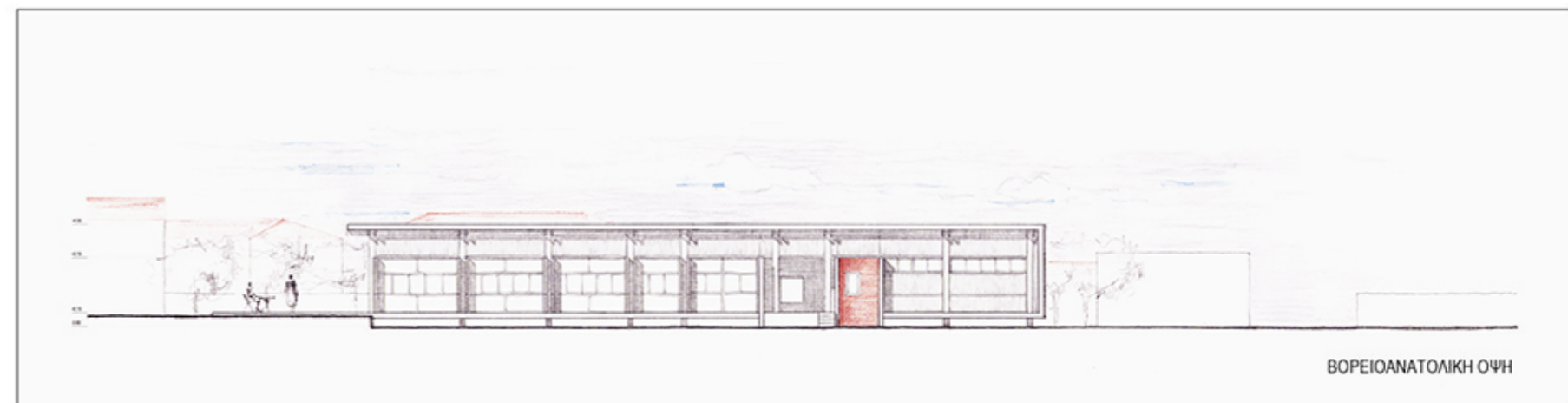
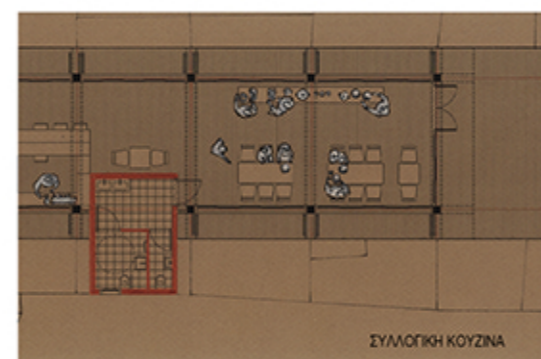
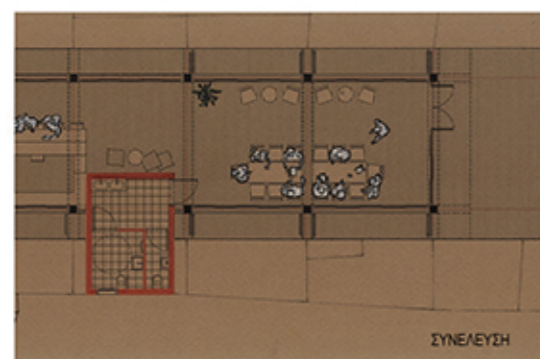
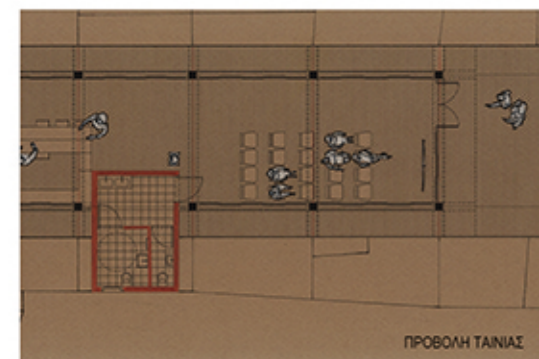
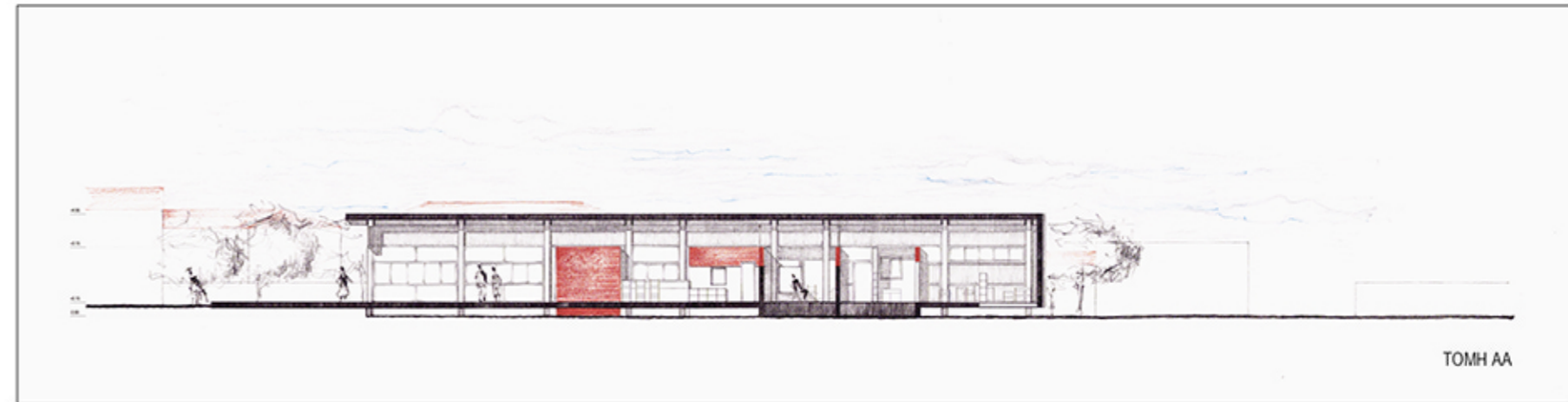

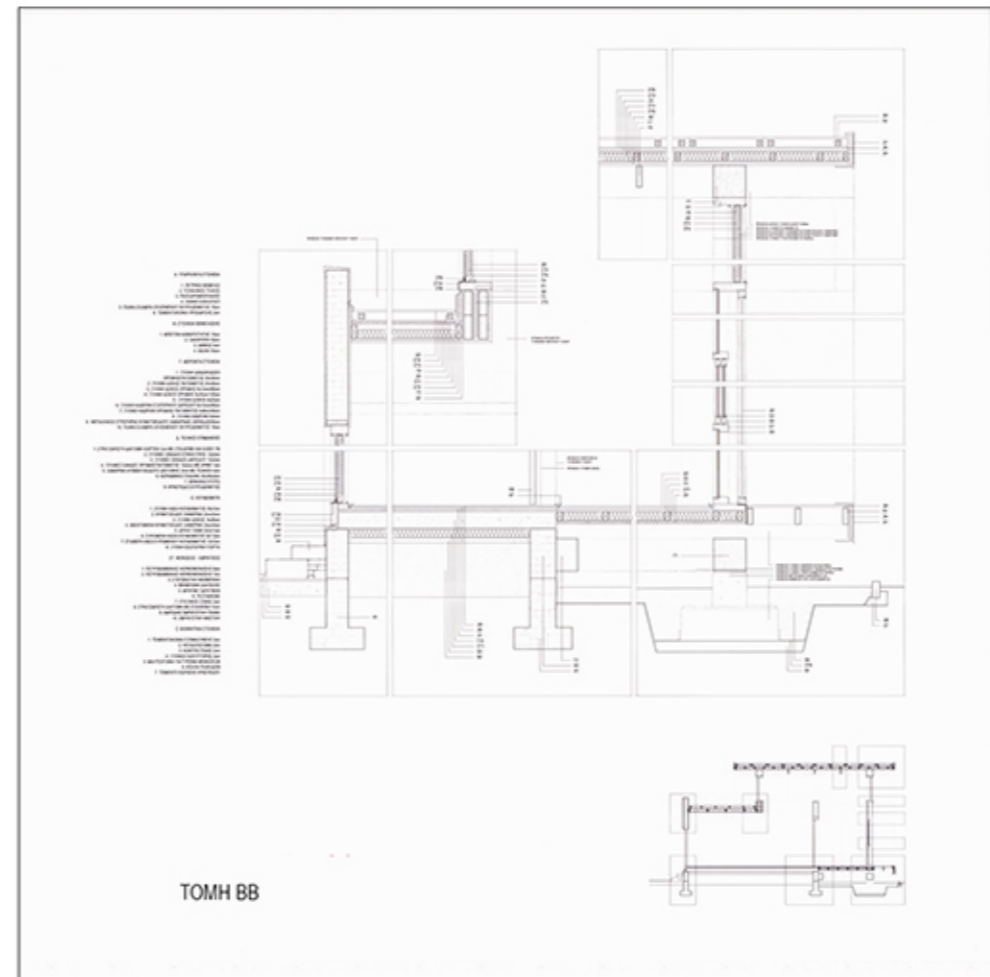
- Η ΠΡΟΤΑΣΗ -
Κ0

- Η ΠΡΟΤΑΣΗ -
Κ123

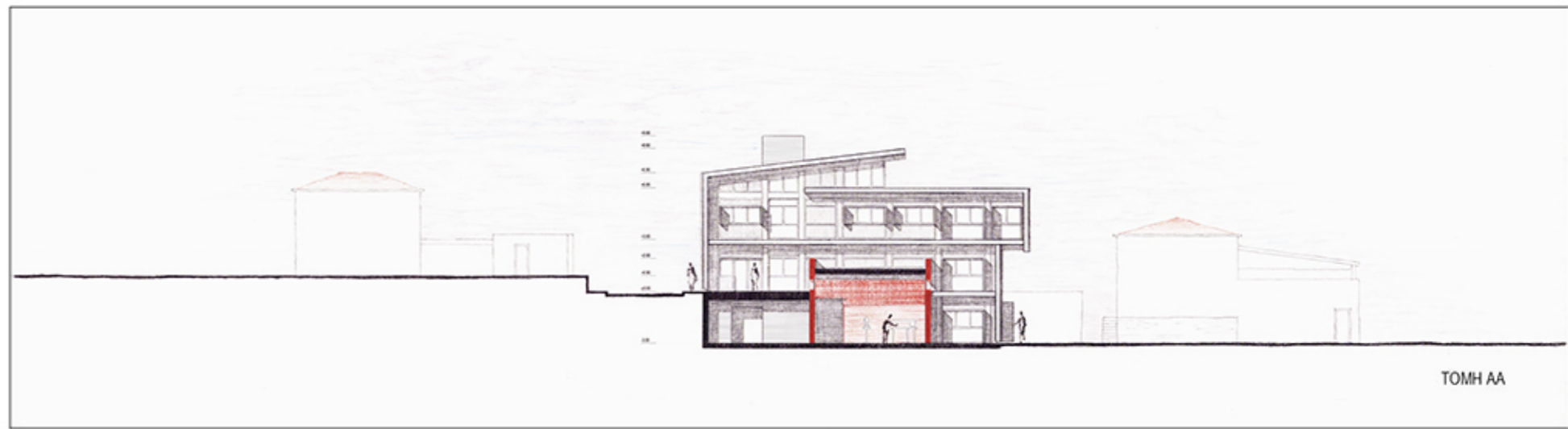
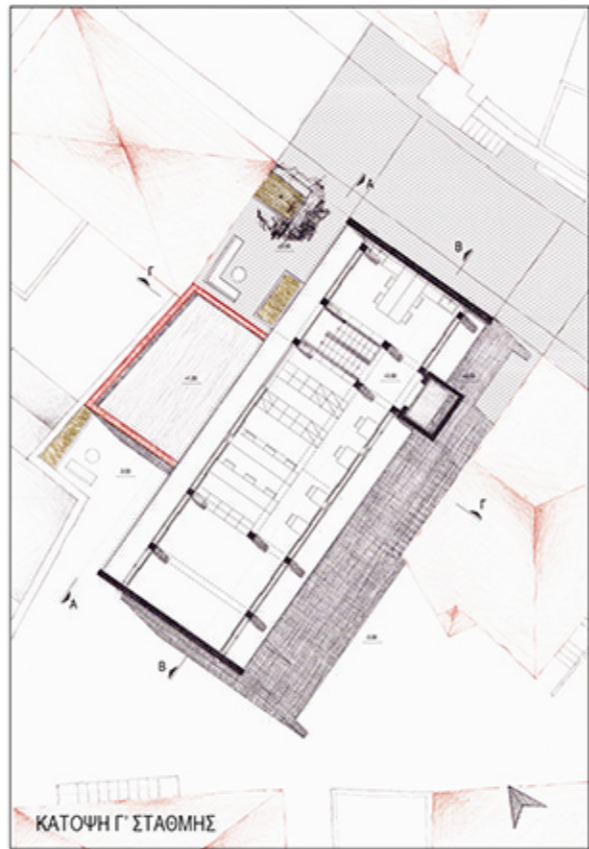
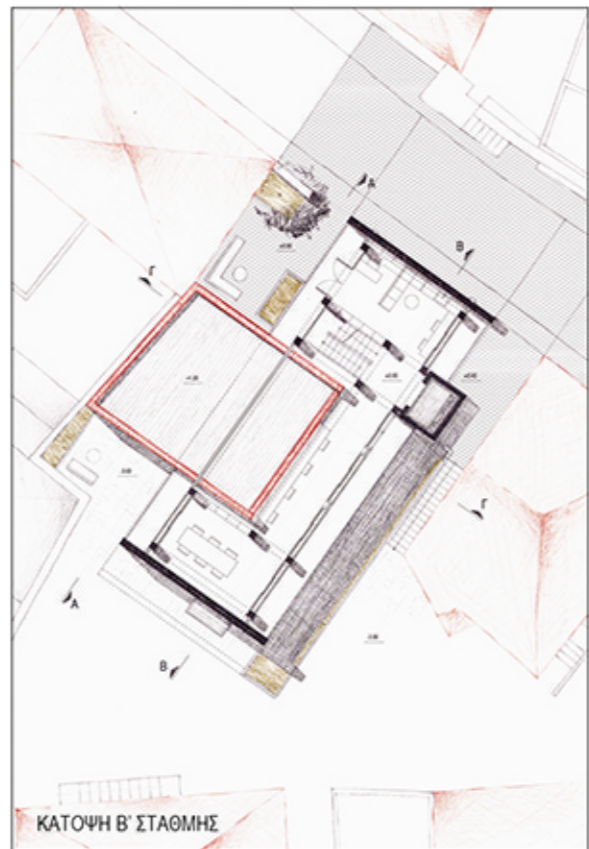

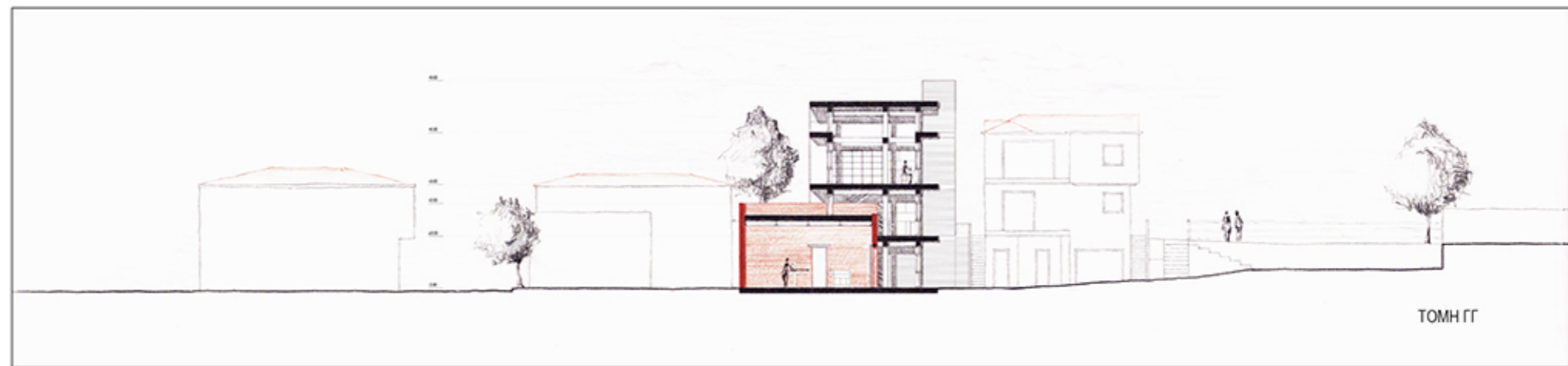

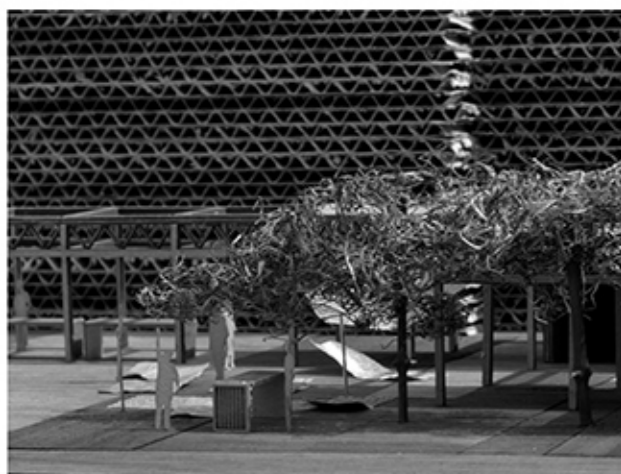
ΤΟΜΗ ΒΒ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΣΟΥ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΕΙΡΕΣ ΙΔΕΕΣ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ, ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ. ΔΗΛΑΔΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΝΑ ΠΕΙΣ «ΔΕΣΜΕΥΩ, ΚΑΝΩ ΧΡΗΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ», ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΥΛΙΚΑ, ΠΩΣ ΣΥΝΤΑΙΡΙΑΖΟΝΤΑΙ, ΟΙ ΚΗΠΟΙ, ΤΑ ΦΥΤΑ, ΟΙ ΟΓΚΟΙ, ΤΟ ΕΝΑ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΑΛΛΟ

ΠΕΛΑΓΙΑ ΑΣΤΡΕΙΝΙΔΟΥ

Από πλευράς μας, έγινε μία προσπάθεια ώστε ο σχεδιασμός να απευθύνεται τόσο στους παλιούς όσο και στους νέους κατοίκους της γειτονιάς και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

Παρόλαυτα, στα πλαίσια της κοινωνικής παραγωγής του χώρου, οι ίδιοι οι κάτοικοι είναι αυτοί που θα δημιουργήσουν τον χώρο, θα καθορίσουν τη χρήση του, θα τον μεταβάλλουν όταν κρίνουν ότι είναι αναγκαίο, θα τον οικειοποιηθούν και θα ζήσουν εν τέλει μέσα σε αυτόν.

Η τυποποιημένη μεταλλική κατασκευή που συμπληρώνεται με τους ξύλινους πάγκους της αγοράς και τους μικρούς πυρήνες εμπορίου είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πως οι υποδοχές που δημιουργούμε στο δημόσιο χώρο, αποτελούν, έναν καμβά στον οποίο μπορεί να δομηθεί κατά βούληση η άτυπη και γοητευτική αρχιτεκτονική των χρηστών.

